

НАРЕДБА № 6 ОТ 15 АВГУСТ 2005 Г. ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗДРАВЕТО И БЕЗОПАСНОСТТА НА РАБОТЕЩИТЕ ПРИ РИСКОВЕ, СВЪРЗАНИ С ЕКСПОЗИЦИЯ НА ШУМ

В сила от 15.02.2006 г.

Издадена от министъра на труда и социалната политика и министъра на здравеопазването

Обн. ДВ. бр.70 от 26 Август 2005г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С наредбата се определят минималните изисквания за предпазване на работещите от съществуващи или потенциални рискове за здравето и безопасността, свързани с експозиция на шум, особено риска от увреждане на слуха.

Чл. 2. Наредбата се прилага във всички предприятия, места и дейности по чл. 2 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд, когато работещите са експонирани или могат да бъдат експонирани на шум при работа.

Чл. 3. (1) Граничните стойности на експозиция и стойностите на експозиция за предприемане на действие се определят на база дневните нива на експозиция на шум и върхово звуково налягане, както следва:

1. гранични стойности на експозиция: $L_{ex,8h} = 87$ dB(A) и $p_{peak} = 200$ Pa, съответно 140 dB(C);

2. горни стойности на експозиция за предприемане на действие: $L_{ex,8h} = 85$ dB(A) и $p_{peak} = 140$ Pa, съответстващо на 137 dB(C);

3. долни стойности на експозиция за предприемане на действие: $L_{ex,8h} = 80$ dB(A) и $p_{peak} = 112$ Pa, съответно 135 dB (C).

(2) Когато се прилагат граничните стойности на експозиция, действителната експозиция на работещите се изчислява, като се отчита намаляването на шума от използваните лични предпазни средства за защита на слуха. Когато се прилагат стойностите на експозиция за предприемане на действие, не се отчита ефектът от използването на тези защитни средства.

(3) В изключителни обстоятелства за дейности, при които дневната експозиция значително се различава в два последователни работни дни, при прилагането на граничните стойности на експозиция и стойностите на експозиция за предприемане на действие може да се използва средноседмично вместо дневно ниво на експозиция на шум, за да се оценят нивата на шума, на които работещите са експонирани, при условие че:

1. средноседмичното ниво на експозиция на шум, доказана чрез измерване, не превишава граничната стойност на експозиция 87 dB(A);

2. са предприети подходящи мерки, за да се намали до минимум рискът, свързан с тези дейности.

Раздел II.

Задължения на работодателите

Чл. 4. (1) Работодателят е длъжен да оцени и когато е необходимо, да измери нивата на шума, на които работещите са експонирани.

(2) Методите и апаратурата, които се използват за измерване нивата на шума, се адаптират към преобладаващите условия, като се вземат предвид:

1. характеристиките на шума;
2. продължителността на експозиция;
3. заобикалящите фактори;
4. характеристиките на измервателната апаратура.

(3) Методите и апаратурата по ал. 2 трябва да дават възможност за определяне на параметрите по чл. 3, както и за установяване дали в определен случай стойностите, посочени в чл. 3, са превишени.

(4) Методите, които се използват при измерване нивата на шума, могат да включват представителни измервания за персоналната експозиция на работещия.

Чл. 5. (1) Измерванията на шума се извършват по реда на чл. 217 от Наредба № 7 за минималните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд на работните места и при използване на работното оборудване (ДВ, бр. 88 от 1999 г.).

(2) Данните от измерванията се записват и съхраняват в протокол от измерването. При оценяването на резултатите от измерването се взема предвид грешката, която се определя в съответствие с метрологичната практика.

Чл. 6. (1) Рискът за здравето и безопасността на работещите се оценява съгласно Наредба № 5 за реда, начина и периодичността на извършване на оценка на риска (ДВ, бр. 47 от 1999 г.).

(2) При оценяването на риска се отделя специално внимание на:

1. нивото, вида и продължителността на експозиция, включително всяка експозиция на импулсен шум;
2. стойностите, определени в чл. 3;
3. всеки ефект за здравето и безопасността за работещи, които са особено чувствителни към експозицията на шум;
4. всеки ефект върху здравето и безопасността на работещите, който е резултат от взаимодействието между шума и свързаните с работата ототоксични вещества и между шума и вибрациите;
5. всяко косвено въздействие върху здравето и безопасността на работещия, произтичащо от взаимодействието между шума и предупреждаващите сигнали или други звуци, които трябва да се следят, за да се намали рискът от злополуки;
6. информацията за емисията на шум, предоставена от производителите на работното оборудване, в съответствие с изискванията на Закона за техническите изисквания към продуктите и подзаконовите нормативни актове към него;
7. наличието на алтернативно работно оборудване, проектирано за намаляване емисията на шум;
8. случаите, при които експозицията на шум продължава и след приключване на работното време, включително по време на почивка, за които е отговорен работодателят;
9. подходяща информация, получена от здравното наблюдение, включително и публикувана информация;
10. наличие на средства за защита на слуха с подходящи характеристики за намаляване

на шума.

(3) Работодателят е длъжен да определи мерките, които се предприемат по чл. 7, 8, 9 и 11.

(4) Работодателят документира оценката на риска съгласно изискванията на наредбата по ал. 1.

(5) Оценката на риска за здравето и безопасността се преразглежда по реда на наредбата по ал. 1 и въз основа на резултатите от здравното наблюдение.

Чл. 7. (1) Работодателят е длъжен да отстрани или да сведе до минимум рисковете, произтичащи от експозиция на шум при източника, като вземе предвид техническия прогрес и наличието на мерки за контролиране на риска при източника.

(2) Рисковете по ал. 1 се намаляват при спазване на общите принципи на превенция съгласно изискванията на чл. 4 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд, като се вземат предвид:

1. други методи на работа, при които експозицията на шум е по-ниска;
2. изборът на подходящо работно оборудване, като се отчита работата, която се извършва, генериращо възможно най-малко шум, включително възможността да се осигури работно оборудване, произведено съгласно изискванията на Закона за техническите изисквания към продуктите, чиято цел или ефект е ограничаване на експозицията на шум;
3. проектирането и разположението на работните места;
4. подходяща информация и обучение на работещите за правилното и безопасното използване на работното оборудване с цел да се сведе до минимум експозицията им на шум;
5. техническите средства за ограничаване на шума:
  - а) намаляване на шума чрез защитни прегради, ограждения, шумопоглъщащи покрития;
  - б) намаляване на структурния шум чрез заглушаване или изолация;
6. подходящи програми за поддържане на работното оборудване, работното място и на системите на работното място;
7. организацията на работата за намаляване на въздействието на шума:
  - а) ограничаване на продължителността на излагане и интензивността на шума;
  - б) подходяща организация на работното време, с достатъчно периоди на почивка.

(3) Когато при оценката на риска по чл. 4, 5 и 6 се установи превишаване на горната стойност на експозиция за предприемане на действия, работодателят разработва и прилага програма от технически и/или организационни мерки, за да сведе до минимум експозицията на шум и произтичащите рискове, като взема предвид мерките по ал. 1.

(4) Работните места, оценката на риска на които показва, че работещите са или могат да бъдат експонирани на шум, превишаващ горната стойност на експозиция за предприемане на действие, се обозначават с подходящи знаци. Границите на тези места се определят и достъпът до тях се ограничава, когато това е технически възможно и рискът за експозиция е оправдан.

(5) Когато естеството на работата дава възможност на един работник да ползва помещения за почивка, определени от работодателя, шумът в тези помещения се намалява до ниво, съвместимо с тяхната функция и с условията за тяхното използване.

(6) Работодателят е длъжен да приспособи мерките по ал. 1 - 5 към работещите, които са особено чувствителни към експозиция на шум.

Чл. 8. (1) Когато рискът, произтичащ от експозицията на шум, не може да бъде предотвратен чрез други средства, работодателят осигурява подходящи лични предпазни средства за защита на слуха, които работещите използват съгласно Наредба № 3 за минималните

изисквания за безопасност и опазване на здравето на работещите при използване на лични предпазни средства на работното място (ДВ, бр. 46 от 2001 г.) при следните условия:

1. когато експозицията на шум е по-голяма от долните стойности на експозиция за предприемане на действие, работодателят осигурява на работещите лични предпазни средства за защита на слуха;

2. когато експозицията на шум е равна или по-голяма от горните стойности на експозиция за предприемане на действие, личните предпазни средства за защита на слуха трябва да бъдат използвани;

3. личните предпазни средства са подбрани така, че да отстранят или да намалят до минимум риска за увреждане на слуха.

(2) Работодателят е длъжен да осигури носенето на личните предпазни средства за защита на слуха и проверяването на ефективността на мерките по ал. 1.

Чл. 9. (*) (1) Не е допустимо работещите да бъдат експонирани при никакви обстоятелства на нива, по-големи от граничните стойности на експозиция на шум, при спазване на изискванията на чл. 3, ал. 2.

(2) Когато се установи експозиция, по-голяма от граничните стойности, въпреки предприетите от работодателя мерки за спазването на изискванията на наредбата, той е длъжен:

1. да предприеме незабавни действия за намаляване на експозицията под граничните стойности;

2. да определи причините, поради които граничните стойности са превишени; и

3. да промени предприетите мерки за защита и превенция, за да се избегне последващо превишаване на граничните стойности.

Чл. 10. (1) Изискванията по чл. 8, ал. 1, т. 1 и 2 и чл. 9 могат да не се прилагат в изключителни случаи, когато поради естеството на работата пълното и правилното използване на лични предпазни средства за защита на слуха може да причини по-голям риск за безопасността и здравето на работещите, отколкото неизползването им.

(2) Работодателят въз основа на писмено становище от службата по трудова медицина и протокол за резултатите от обсъждането в комитета/групата по условия на труд определя с писмена заповед:

1. всеки отделен случай, за който да се прилага разпоредбата по ал. 1;

2. условията и реда за извършване на работата, при която няма да се прилагат чл. 8, ал. 1, т. 1 и 2 и чл. 9, и въвежда мерки за ограничаване на риска до възможно най-ниско ниво.

(3) Въведените отклонения по ал. 1 периодично, но не по-рядко от един път годишно, се преразглеждат с оглед отменянето им.

(4) Работодателят прекратява действието на заповедта по ал. 2 незабавно след отстраняването на причините за нейното издаване или след предписание на органите за контрол за спазване на трудовото законодателство.

(5) Работодателят уведомява съответната дирекция "Областна инспекция по труда":

1. за всяко допуснато отклонение по ал. 1 и за предприетите мерки по ал. 2, т. 2 в срок до 10 дни от издаването на заповедта по ал. 2;

2. в срок до един месец за прекратяване на действието на отклонението съгласно ал. 4.

(6) Дирекция "Областна инспекция по труда" извършва проверка за необходимостта от въвеждане на отклонение по смисъла на ал. 1 за прилаганите от работодателя мерки и при необходимост предприема действия в съответствие с правомощията си.

(7) Изпълнителна агенция "Главна инспекция по труда":

1. ежегодно внася за обсъждане в Националния съвет по условия на труд обобщен за страната доклад за всички случаи по ал. 1, обстоятелствата, поради които са допуснати, и за предприетите мерки по ал. 2, т. 2;
2. представя окончателния доклад на министъра на труда и социалната политика.

Чл. 11. (1) Работодателят е длъжен да осигури информация и обучение на работещите, изложени на шум на или над долната стойност на експозиция, за предприемане на действие и/или на техните представители, в съответствие със Закона за здравословни и безопасни условия на труд.

(2) Информацията и обучението по ал. 1 съответстват на резултатите от оценката на риска и включват:

1. естеството на риска;
2. мерките, предприети за прилагане изискванията на наредбата, с цел отстраняването или свеждането до минимум на рисковете, произтичащи от шум, както и условията, при които мерките се прилагат;
3. граничните стойности на експозиция и стойностите на експозиция за предприемане на действие, посочени в чл. 3;
4. резултатите от оценяването и измерването на шума съгласно чл. 4, 5 и 6 и разясняване на тяхното значение и потенциалните рискове;
5. информация за правилното използване на средствата за защита на слуха;
6. необходимостта и начина за откриване и съобщаване на признаците на увреждане на слуха;
7. случаите, в които работниците подлежат на здравно наблюдение, и целта на здравното наблюдение в съответствие с чл. 13;
8. безопасни работни практики за свеждане до минимум на експозицията на шум.

Чл. 12. Работодателят е длъжен в съответствие със Закона за здравословни и безопасни условия на труд да се консултира с работещите и/или техните представители и да създава възможности за участието им по всички въпроси, свързани с прилагането на тази наредба, включително:

1. оценката на риска и идентифицирането на мерките да бъде направено в съответствие с изискванията по чл. 4, 5 и 6;
2. действията, целящи да отстранят или намалят рисковете, произтичащи от експозиция на шум, свързани с чл. 7;
3. избора на лични предпазни средства за защита на слуха, свързани с чл. 8, ал. 1, т. 3.

Раздел III. Здравно наблюдение

Чл. 13. (1) Работодателят осигурява здравно наблюдение по реда на Наредба № 3 за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците (ДВ, бр. 16 от 1987 г.), когато резултатите от оценката на риска и измерванията показват риск за здравето на работещите.

(2) Работещ, чиято експозиция на шум превишава горните стойности на експозицията за предприемане на действия, има право на проверка на слуха от лекар или друго подходящо квалифицирано лице под наблюдението на лекар. Профилактично аудиометрично изследване се извършва и на работещи, чиято експозиция превишава долните стойности на експозиция за предприемане на действие, когато оценката и измерванията по чл. 4 показват риск за здравето.

(3) Целта на изследванията по ал. 2 е осигуряване на ранна диагностика на намаляване или загуба на слуха от шум с цел запазване на слуховите функции на работещите.

(4) За всеки работещ се поддържа здравно досие в съответствие с изискванията на чл. 28 от Наредба № 14 за службите по трудова медицина (ДВ, бр. 95 от 1998 г.), в което се вписват резултатите от прегледите и изследванията по този раздел. Копие от досието се предоставя при поискване на компетентни органи, които имат право на достъп до медицинска информация в съответствие със Закона за защита на личните данни.

(5) Службата по трудова медицина при поискване от работещия осигурява достъп до здравното му досие.

(6) В случаите по чл. 10 работодателят е длъжен да осигури засилено здравно наблюдение.

Чл. 14. (1) Когато при здравното наблюдение се установи, че даден работещ има нарушение на слуховите функции, лекарят, провеждащ здравното наблюдение, или специалист по ушни, носни и гърлени болести оценява дали е възможно нарушението да е в резултат на експозицията на шум при работа.

(2) В случаите, в които нарушението може да е в резултат на експозицията на шум, работодателят е длъжен да:

1. преразгледа оценката на риска по чл. 4, 5 и 6;
2. преразгледа мерките, осигурени за отстраняване или намаляване на рисковете по чл. 7 и 8;
3. проведе консултации и вземе предвид препоръките на специалистите по трудова медицина или други лица с подходяща квалификация или контролните органи за планиране и провеждане на мерки, необходими за предотвратяване или намаляване на риска в съответствие с чл. 7 и 8, включително за възможността за преместване на работещия на друго работно място, където няма риск от по-нататъшна експозиция;
4. организира текущо здравно наблюдение и осигурява проверка на здравното състояние на всеки друг работещ с подобна експозиция.

(3) В случаите по ал. 1 работещите се информират от лекарите по ал. 1 за резултатите, свързани с тяхното здравословно състояние.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. "върхово звуково налягане (p_{peak})" е максималната стойност на "С" честотно претеглено моментно налягане на шума;
2. "дневно ниво на експозиция на шум ($L_{ex,8h}$)" е времево претеглена средна стойност на нивата на експозиция на шум за 8-часов работен ден, както е определено в стандарт БДС ISO 1999:2004, т. 3.6; то обхваща всички шумове при работа, включително импулсен шум;
3. "средноседмично ниво на експозиция на шум ($L_{ex,8h}$)" е времево претеглената средна стойност на дневните нива за работна седмица от пет осемчасови работни дни, както е посочено в стандарт БДС ISO 1999:2004, т. 3.6, забележка 2;
4. "експозиция" е излагане на човешки организъм на въздействието на физични, химични или биологични агенти;
5. "ототоксични вещества" са вещества, които имат токсичен ефект върху слуховия анализатор.

§ 2. Относителната единица dB е отнесена спрямо 20 µPa (праг на чуване).

Заключителни разпоредби

§ 3. Тази наредба се издава на основание чл. 36, т. 2 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд и отменя Наредба № 2 за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на шум при работа (ДВ, бр. 32 от 2003 г.).

§ 4. Наредбата влиза в сила от 15 февруари 2006 г.

§ 5. За членовете на екипажите на въздухоплавателните средства изискванията на чл. 9 се прилагат от 1 януари 2007 г., а за екипажите на търговските кораби - от 15 февруари 2011 г.

§ 6. Министърът на труда и социалната политика организира разработването на ръководства или кодекси за добра практика с участието на национално представителните организации на работодателите и работещите с цел подпомагане прилагането на наредбата от работодателите и работещите в музикалния и развлекателния сектор в срок до 15 февруари 2008 г.